

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tjaša Pečovnik

**Reprezentacije »begunske krize« na naslovnica
osrednjih dnevnih
časopisov**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Tjaša Pečovnik

Mentorica: doc. dr. Andreja Vezovnik

**Reprezentacije »begunske krize« na naslovnica
osrednjih dnevnih
časopisov**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

*Zahvaljujem se
mentorici doc. dr. Andreji Vezovnik
za spodbudo, predloge in strokovno pomoč
in Uradu Vlade Republike Slovenije za komuniciranje,
ki je odstopil svoj press clipping .*

*Iskrena hvala tudi družini, sorodnikom, prijateljem in Janušu,
saj mi nenehno pomagata pri doseganju ciljev.*

Diplomo posvečam dediju v spomin.

Reprezentacije »begunske krize« na naslovnica osrednjih dnevnih časopisov

Diplomsko delo obravnava tematiko »begunske krize« v Sloveniji, ki se je po mnenju medijev aktivno pričela razvijati avgusta 2015. Begunstvo in migracije so v Evropi 21. stoletja še vedno problematizirane. Države članice se z bodečo žico upirajo prihodu tujcev, mediji pa s populističnim poročanjem, ki načeloma sledi vladnemu diskurzu, vzbujaajo strah in sovraštvo med ljudmi. Diskurzi o migracijah in begunstvu bi morali biti ustvarjeni premišljeno, saj z njimi konstruiramo družbeno sfero in svet v katerem živimo. V pričujoči nalogi s pomočjo multimodalne analize analiziram reprezentacije naslovnica osrednjih dnevnih časopisov v času »begunske krize«. Z analizo ugotavljam, da so reprezentirane podobe medijski konstrukti, pretežno zgrajeni na populizmu vladajočih elit. Glede na reprezentacijo akterjev sem oblikovala naslednje kategorije: humanitarnost – žrtvenost, varnost, odločanje in grožnja. Slovenija je v odnosu do dogajanja medijsko pozicionirana kot humanitarna država. Ostale članice Evropske unije pa so predstavljene kot bolj neprizanesljive in varnostno striktnije. Medijski teksti so v splošnem oblikovani skozi humanitarni in varnostni vidik. Obe poziciji sta enotni v tem, da ključne akterje objektivizirata in dojemata le kot predmet pomoči ali grožnje.

Ključne besede: »begunska kriza«, migracije, reprezentacije, multimodalna analiza.

Representations of the »refugee crisis« on covers of the main Slovenian daily newspapers

The diploma thesis highlights the issue of »refugee crisis« in Slovenia which, according to the national media, started in August 2015. Refugeeism and migrations are still considered problematic in the 21st century Europe. The members of the European Union have set up barbed wires to fight foreigners, while the media with their populist reporting that mainly follows the governmental discourse stirred up fear and hatred. A discourse about refugeeism and migration should be established carefully, because it is through *it* that the public sphere and the world we live in are constructed. In the present diploma thesis we have employed a multimodal analysis and analysed covers of the main Slovenian daily newspapers during the »refugee crisis«. The analysis has shown that the presented images are media constructs that are mostly built on the populism of the leading political elites. According to the way in which the key players are presented, I have formed the following categories: humanitarianism – victimisation, (the question of) safety, decision making and threat. The way in which Slovenian media report and present the refugee crisis classifies Slovenia as a humanitarian country. Other European Union members are considered less lenient and safety-wise stricter than Slovenia. The media texts are produced either through a humanitarian or safety perspective. Both standpoints objectify the key players and treat them only as the element of help of threat.

Key words: »refugee crisis«, migrations, representations, multimodal analysis.

KAZALO

1	UVOD	6
2	»BEGUNSKA KRIZA«.....	7
3	REPREZENTACIJE	9
4	MULTIMODALNA METODA IN VZOREC	10
5	ANALIZA NASLOVNIC	11
5.1	Humanitarnost – žrtvenost	12
5.2	Varnost	16
5.3	Odločanje	22
5.4	Grožnja	24
6	SKLEP.....	28
7	ZAKLJUČEK.....	31
8	LITERATURA.....	32

KAZALO SLIK

Slika 5.1:	Naslovnica Dela, 3. 11. 2015	13
Slika 5.2:	Naslovnica Večera, 22. 9. 2015	14
Slika 5.3:	Naslovnica Večera, 25. 8. 2015	15
Slika 5.4:	Naslovnica Dela, 4. 11. 2015, "Vladni molk o nakupu poljske bodeče žice"	15
Slika 5.5:	Naslovnica Dnevnika, 5. 11. 2015, "Humano ravnanje žičnate oblike in bodečega otipa"	16
Slika 5.6:	Naslovnica Dela, 16. 2. 2016	16
Slika 5.7:	Naslovnica Večera, 19. 9. 2015	18
Slika 5.8:	Naslovnica Dnevnika, 19. 9. 2015	19
Slika 5.9:	Naslovnica Dela, 12. 11. 2015	20
Slika 5.10:	Naslovnica Dnevnika, 20. 11. 2015, »Rezervna sestava vojske«	20
Slika 5.11:	Naslovnica Dela, 10. 11. 2015	21
Slika 5.12:	Naslovnica Večera, 14. 9. 2015	22
Slika 5.13:	Naslovnica Večera, 5. 11. 2015	23
Slika 5.14:	Naslovnica Večera, 11. 11. 2015	23
Slika 5.15:	Naslovnica Dela, 1. 9. 2015	24
Slika 5.16:	Naslovnica Večera, 13. 11. 2015, »Hitimo, a brez panike«	24
Slika 5.17:	Naslovnica Večera, 15. 2. 2016	26
Slika 5.18:	Naslovnica Dela, 18. 9. 2015	27
Slika 5.19:	Naslovnica Dnevnika, 18. 9. 2015, »Bil je čas besed, zdaj je čas dejanj«,	27
Slika 5.20:	Naslovnica Dela, 23. 2. 2016	28

UVOD

Že sredi 90-ih let, ko so se v Slovenijo zatekali begunci iz Bosne in Hercegovine, so bili migranti obravnavani kot problem. Država naj bi se takrat pred njimi zaščitila z varovanjem svoje meje (Pajnik 2007, 1). Deset let kasneje je medijska reprezentacija »*begunca*« postala preoblikovana in olepšana. Na prvi pogled je diskriminatorno razlikovanje med »*nami*« in »*njimi*« izginilo, saj so bili »*begunci*« le navidezno izključeni iz skupine »*drugih*.« Empatične zgodbe so služile kot negacija družbene ksenofobije, integracijski proces beguncev pa je bil percipiran kot »*njihovo*« prilagajanje »*nam*« (Pajnik 2007, 4). V obdobju aktualne »*begunske krize*« situacija ostaja bolj ali manj enaka. Javnost je soočena s t. im. levim in desnim diskurzom. Prvi govori pretežno o humanitarni, drugi pa o varnostni katastrofi. Ne glede na pozicijo, ki jo zavzema medijsko poročanje, le-to temelji na pretiranem senzacionalizmu medijev¹ in populizmu političnih elit. Javnost se zato z »*begunsko krizo*« sooča z občutki strahu in razburjenja, kar vodi v diskriminatorno in rasistično odzivanje na nastalo situacijo.

Skozi jezik konstruiramo družbeno sfero. Način, kako govorimo o svetu, vpliva na družbo, ki jo ustvarjamo (Fairclough v Machin in Mayr 2012, 21). Pri oblikovanju medijskih diskurzov o begunstvu moramo zato biti še posebej previdni, saj lahko določeni termini in besedne zveze – »*begunska kriza*«, »*begunski val*«, »*begunec*«, »*(ekonomski) migrant*«, »*pribežnik*« in podobno – pri bralcih povzročijo zmedo in nejasnosti. Povsem nevtralne besede postajajo negativno zaznamovane, pripadniki drugih okolij se uvrščajo izven sistema, pri tem pa je njihova kategorizacija percipirana kot nekaj povsem običajnega. Jeseni 2015 so mediji z »*begunsko krizo*« ustvarili medijski spektakel, ki je vzbudil strah in netoleranco. Brez množičnega medijskega poročanja velika večina za situacijo sploh ne bi vedela, saj je bil stik večinskega prebivalstva z migranti² zreduciran na minimum (Kogovšek Šalamon in Bajt 2015, 9).

¹ Senzacionalizem je ena najznačilnejših komponent tabloidnega poročanja in ne spada v okvire resnega poročanja.

² V diplomskem delu bom uporabljala izraz migrant. »Mednarodni migranti so opredeljeni kot osebe, ki prehajajo meje nacionalne države, spreminjajo sedež svojega stalnega prebivališča in imajo tuje državljanstvo, ko stopijo v državo gostiteljico. Na tem mestu ne bomo posegali v probleme, ki zajemajo statistično in metodološko obravnavo ljudi v okviru teh kriterijev, saj nas zanimajo predvsem vsebinske determinante migracijskih tokov (Pajnik 2003, 55)«.

V pričujočem delu se bom osredotočila na medijsko reprezentacijo »*begunske krize*« na naslovnica treh slovenskih osrednjih dnevnih časopisov – Dela, Dnevnika in Večera. Glede na problematiko sem si zastavila tri raziskovalna vprašanja:

- Kakšne so reprezentacije »*begunske krize*« na naslovnica osrednjih dnevnih časopisov?
- Kako je v odnosu do »*begunske krize*« reprezentirana Slovenija?
- Kako je v odnosu do »*begunske krize*« reprezentirana Evropa?

Na raziskovalna vprašanja bom odgovorila s pomočjo multimodalne analize.

Naloga je razdeljena na dva dela in sicer na teoretični in empirični del. V teoretičnem delu bom najprej opredelila begunsko problematiko ter opisala vzroke za nastanek t. im. »*krize*«. Nato bom definirala pojem reprezentacije, ki predstavlja enega izmed ključnih konceptov naloge. Sledil bo opis multimodalne analize, s pomočjo katere bom v analizi odkrivala nekatere implicitne konstrukcije pomena glede na širše družbene okoliščine. Analiza bo temeljila na spoznanjih Davida Machina, Andreje Mayr in Thea Van Lueewna. Kljub splošni težnji po objektivnosti analiz, avtorji/-ice, ki uporabljajo multimodalno analizo, vedno govorijo le o potencialnih pomenih tekstov, saj pomeni nikdar niso zaključeni in absolutni. Informacije pridobljene z analizo bodo razkrile trende poročanja ter prevladujoče reprezentacije v različnih časovnih obdobjih »*begunske krize*«. S pomočjo pridobljenih podatkov bom oblikovala tipologijo reprezentacij »*krize*«.

»BEGUNSKA KRIZA«

Vse od sredine 90-ih let evropski mediji poročajo o številnih migrantih, ki so utonili v Sredozemskem morju. Ob številnih nesrečnih informacijah le redko zasledimo poročanje o zmotah evropskih režimov in intervencijah zahodnih sil na Bližnjem Vzhodu in drugod (Pajnik 2015, 63). Septembra 2015 je Republika Slovenija zaznala povišan prihod števila migrantov in postala je ena izmed držav t. im. »*Balkanske poti*«, po kateri so se napotili številni Sirijci, Afganistanci, Iračani, Pakistanci in pripadniki številnih drugih nacionalnosti, katerih cilj je bil doseči Zahodno Evropo (Kogovšek Šalamon 2015, 39). Vseeno pa ima »*Begunska kriza*« precej daljšo zgodovino, kot jo predstavljajo zahodni mediji. Kriza je vzniknila jeseni 2011, ko je Evropa pomagala Združenim državam Amerike pri strmoglavljenju Gadafigevega režima v Libiji. Arabska pomlad je na Bližnjem Vzhodu in v Severni Afriki povzročila precejšnjo destabilizacijo in povečala število ljudi, ki so pričeli zapuščati domove zavoljo svobode, varnosti in boljšega življenja. Del odgovora na aktualno

vprašanje, zakaj so se begunci odločili zapustiti prvo varno državo, v kateri so bili nastanjeni in se podati na pot proti Evropi, se skriva v izjavi nemške kanclerke Angele Merkel, ki je izjavila, da bo Nemčija brez dvoma sprejela vse sirske begunce. Izjava je opogumila ljudi, ki so bili več mesecev in let nastanjeni v neperspektivnih begunskih taboriščih v Turčiji, Jordaniji in Libanonu, da se podajo na pot v Evropo (Kogovšek Šalamon in Bajt 2015, 7).

Prvi odziv slovenske Vlade na prihajajočo »*begunsko krizo*« avgusta 2015 je zaznamovala visoka mera humanitarnosti, kar se je odražalo tudi v medijskem poročanju. Ko pa je v Slovenijo prispela prva večja skupina migrantov, se je omenjena retorika spremenila (Kogovšek Šalamon in Bajt 2015, 7). Medijska agenda je v času »*begunske krize*« postala enaka vladnemu diskurzu in migranti so postajali reprezentirani kot družbena grožnja (Pajnik 2015, 64). Prav tako se je spremenil tudi nadzor nad njimi, saj se je Vlada odločila za zapiranje meje, postavitve ograde in strogo varovana območja, kjer so bili nameščeni migranti (Kogovšek Šalamon in Bajt 2015, 7). V preteklih letih je Slovenija beležila nizko stopnjo prehodov skozi državo. Kot tranzitna država je prejela tudi malo prošelj za internacionalno zaščito. V letu 2014 je za zaščito zaprosilo le 385 ljudi – večina teh je bilo državljanov Sirije, Afganistana, Pakistana, Kosova, Somalije, Irana in Nigerije. Zaradi nizkega števila migrantov in prosilcev za azil, Slovenija ni imela visokih kapacitetnih zmožnosti in ustreznih izkušenj za sprejetje večjega števila migrantov. To je rezultiralo v počasni preparaciji na dogodke ter pomanjkljivem načrtu (Ladič in Vučko 2015, 16).

Od jeseni 2015 se Slovenija srečuje s pretežno dvema begunskima diskurzoma – humanitarnim in varnostnim. Prvi poudarja solidarnost z migranti, drugi pa jih vidi kot krivce za težave v Evropi (Pajnik 2015, 63). V kontekstu razvoja Evrope poteka novo razmejevanje, ki vedno bolj ločuje zahod od juga in vzhoda. Identiteta Evrope se je pričela utrjevati z razločevanjem in izključevanjem (Pajnik in Zavratnik Zimic 2003, 6). Zavračanje priseljencev temelji na predpostavkah o zunanjem sovražniku. Definirani so kot grožnja oz. razdiralci določenega naroda. Sovraštvo, ksenofobija in diskriminacija pa se opravičujejo s sintagmo »*na svoji zemlji*« (Pajnik in Zavratnik Zimic 2003, 6). Mediji okvirjajo migracije kot grožnjo naciji in družbi, takšno delovanje medijev pa deluje kot propagandno orodje ter služi političnim elitam in korporativnim interesom v kontekstu »*postdemokracije*« (Pajnik 2015, 63). Politične elite so migrante, ki v Evropo prihajajo že desetletja zaradi ekonomskih, političnih ali vojaških vzrokov, označile kot nevarne subjekte, ki povzročajo »*evropsko begunsko krizo*«.

REPREZENTACIJE

Koncept reprezentacije igra pomembno vlogo na področju kulture, saj se reprezentacija povezuje s pomenom in jezikom določene kulture. Reprezentacija proizvede pomen, ki je kulturno specifičen. V proces vključuje uporabo jezika, znakov in podob, ki služijo kot reprezentacija. Gre za produkcijo pomenov miselnih konceptov, ki jih izražamo z jezikom (Hall 1997, 1–2). Hall ločuje dva procesa oz. sistema reprezentacije. Prvi je imenovan »sistem«, pri katerem so bistveni mentalni koncepti reprezentacij. Te hranimo v mislih in brez njih ne bi bili zmožni pomensko interpretirati sveta. Pomen, ki ga ustvarimo, je odvisen od posameznikovih miselnih konceptov in podob, ki jih zaznava v miselnem in realnem svetu. Na takšen način formirano koncepte za materialnih stvari. Na enak način oblikujemo koncepte abstraktnejših stvari, ki jih ne moremo videti, tipati in občutiti, a o njih vseeno imamo določene podobe; na primer podoba *discworlda*, pekla, nebes ... Da vzpostavimo odnose med koncepti, jih na podlagi podobnosti in diferenciacij organiziramo v sisteme. Pomen je odvisen od odnosov med realnim mentalnim svetom in konceptualnim sistemom. Člani določene kulture razvijejo podobne konceptualne zemljevide, kar jim omogoča nemoteno komunikacijo in podobno interpretacijo. Drugi sistem reprezentacije je jezik. Le-ta nam omogoča, da koncepte pretvorimo v besede, podobe ali zvok. Slednje imenujemo znaki, s katerimi se sporazumevamo v okviru jezikovne skupine (Hall 1997, 1–5).

Na vprašanje, od kod prihajajo pomeni, Hall odgovarja s tremi pristopi in sicer reflektivnim, intencionalnim in konstruktivističnim pristopom. Prvi določa, da jezik reflektira pomene, ki že obstajajo v svetu. Pomen najdemo v objektu, osebi, ideji ali dogodku samem. Jezik učinkuje kot zrcalo, ki enostavno odseva resnični pomen. Drugi se osredotoča na namene avtorja, ki sporoča unikaten pomen preko posredovane vsebine. Največja pomanjkljivost pristopa se kaže v dejstvu, da jezik ni nikoli popolnoma privaten. Ne glede na intimnost pomena, mora le-ta upoštevati določena pravila, kode in konvencije jezika, če ga želimo deliti. Tretji, konstruktivistični pristop, pa govori o pomenih, ki naj bi bili jih konstruiralo občinstvo. Tovrstni pomeni niso fiksni, saj so odvisni od različnih dejavnikov, ki oblikujejo nastanek znaka (Hall 1997, 10-11).

Avtorji medijskih tekstov se poslužujejo različnih reprezentacijskih strategij oz. semiotskih izbir, s katerimi predstavijo določeno osebo ali skupino ljudi. Omenjene izbire uvrščajo prikazane ljudi v družbeni svet in poudarjajo aspekte njihovih identitet, ki bi jih avtor rad

poudaril oz. prikril. Pri tem mislimo predvsem na izbiro vizualnih in leksikalnih elementov, ki vplivajo na bralčevo zaznavanje idej in prepričanj (Machin in Mayr 2012, 77). Sama definicija reprezentacije izpostavlja pomembno premiso, da stvari, kot so objekti, ljudje in dogodki, ne vsebujejo fiksiiranih, dokončnih in pravih pomenov. Pomene in znake ustvari družba, ti pa se spreminjajo skozi različna časovna in kulturna obdobja. Zato nimamo nobenega zagotovila, da bo imel isti objekt ekvivalenten pomen v dveh različnih kulturah. Iz tega dejstva izvira pomembna ideja o *kulturnem relativizmu* (Hall 1997, 45). Slednji je pomemben tudi za razumevanje situacije obravnavane v nalogi, saj predstavlja nasprotje etnocentrizma, ki v veliki meri oblikuje medijsko poročanje, ki sem ga analizirala v nadaljevanju. Udeleženci so večkrat reprezentirani skozi določene strategije, ki ne poudarjajo njihovih socialnih in drugih problemov, ampak jih avtorji raje zamolčijo in prikažejo kot grožnjo obstoječemu družbenemu redu (Machin in Mayr 2012, 79). Določeni aspekti realnosti se osvetlijo in predstavijo kot problem (Entman 1994, 100), s tem pa se še dodatno krepi diskurz, ki zavaja, širi iracionalni strah in sovraštvo.

MULTIMODALNA METODA IN VZOREC

Fotografije so najpogostejše analizirane kot reprezentacije in le redko kdaj kot interakcije. Najbolj pogosta vprašanja fotografskih analiz se sprašujejo o tem, kaj predstavljajo ljudje, lokacije in stvari na fotografiji in kakšni konotativni pomeni so asociirani s predstavljenimi reprezentacijami (Van Leeuwen in Jewitt 2001, 92). Ker fotografije vsebujejo tudi zmožnosti prepričevanja, pojasnjevanja, učenja in opozarjanja (Van Leeuwen 2004, 120), bom analizo naslovnih dnevnih časopisov izvedla z **multimodalno analizo**. Metoda se osredotoča na pomen, ki je ustvarjen s slikami, jezikom in ostalimi komunikacijskimi elementi. S pomočjo multimodalne analize sistematično analiziramo medijske vsebine (Machin in Mayr 2012, 1). Jezik, slika in barva izpolnijo vsak svoje semiotsko delo in imajo potencial, da ustvarijo različne pomene (Kress 2010, 1). Kombinacija lingvističnih, nelingvističnih in kontekstualnih značilnosti ustvari multimodalna komunikacijska dejanja, pri čemer se več posameznih značilnosti lahko združuje v en sam komunikacijski akt. Iz tega izhaja, da so možne številne subtilne modulacije in več vrst komunikacijskih dejanj (Van Leeuwen 2005, 122).

Medijski teksti se bralcem zdijo popolnoma nevtralni, saj so ustvarjeni s pomočjo jezikovnih in vizualnih strategij, ki ustvarjajo vtis popolne nezaznamovanosti. Naloga multimodalne kritične analize je, da razkrije ideološke reprezentacije dogodkov in oseb, ki jim je medijski tekst namenjen (Fairclough in Wodak v Machin in Mayr 2012, 9). S pomeni, ki se pojavljajo

v različnih formah, se eksplicitno ukvarja **multimodalna družbena semiotika**. Predpostavlja, da pomeni nastajajo v različnih družbenih okoljih in socialnih interakcijah, kjer pojem družbenosti služi kot generator pomenov. Družbena semiotika temelji na razmišljanju, da se v socialnih interakcijah ustvarjajo vedno novi znaki, ki so motivirani. Povezava, ki se vzpostavlja med formo in pomenom, ni arbitrarna ampak je odvisna od interesov ustvarjalca znaka (Kress 2010, 54–55). Ideje, ki se mnogokrat zdijo samoumevne, lahko v sebi skrivajo moč interesov. Seveda pa je odvisno od vsakega bralca posebej, ali bodo orodja, ki jih je uporabil avtor, zadovoljila njegove namene ali pa bodo enostavno prezrta. Multimodalna analiza nam ponuja odgovor na vprašanje, *kako* so medijski teksti ustvarjeni; *kaj* pomenijo, pa največkrat ostane stvar lastne interpretacije (Machin in Mayr 2012, 10).

V vzorec analize sem vključila naslovnice treh slovenskih dnevnih časopisov – Dela, Večera in Dnevnika. Gre za splošnoinformativne časopise, ki spadajo med osrednje slovenske časnike. Ker omenjeni časopisi dosegajo širok spekter bralcev, menim, da so kot takšni najprimernejši za obravnavo. Pri raziskovanju sem uporabila namenski vzorec, saj sem v analizo vključila le tiste naslovnice, ki so bile objavljene v času najvidnejših dogodkov »*begunske krize*«. Med tovrstne dogodke uvrščam »*prvi begunski val*«, postavljanje žične ograje ter obdobje po postavitvi ograj.

ANALIZA NASLOVNIC

Avtorji z uporabo izbranih besed in vizualnih elementov poudarjajo določene pomene, druge pa ohranjajo v ozadju. Z izbiro določenih elementov avtor bralcu subtilno posreduje pomen medijskega testa (Machin in Mayr 2012, 30). Res je, da nobenem jeziku ne moremo osebe predstaviti na povsem nevtralen način. Vsaka izbira – bodisi izbira jezika ali vizualizacije – lahko usmeri pozornost na določen aspekt identitete, ki bo priklicala asociacijo z določenim diskurzom (Machin in Mayr 2012, 77). Vsak izbran element lahko služi določenemu psihološkemu, socialnemu ali političnemu namenu tako za bralca, kot tudi za avtorja medijskega teksta (Reisigl in Wodak v Machin in Mayr 2012, 77). Zato moramo biti na to še posebej pozorni pri zgodbah, ki odražajo »*drugost*« predstavljenih oseb. Ljudje, ki prihajajo v Evropo, so bili na začetku »*begunske krize*« imenovani kot »*begunci*«. Novembra, ko so se že razširila ugibanja o nakupu slovenske bodeče žice in ko je humanitarni diskurz počasi pričel prehajati v varnostnega, so se tudi časopisi pričeli izogibati poimenovanja »*begunec*«. Časopis Delo je 6. 11. 2015 – obdobje pred postavljanjem ograje – besedo »*begunec*« pričel

nadomeščati z besedami »prišlek«, »azilant« in »prijatelj«. Časopis Večer se je večinoma posluževal termina »begunec«, ki ga je občasno zamenjal z besedo »Sirijec«, kot npr. naslov »Sirci čakajo na našo milost« (Večer, 12. september). Na naslovnica Večera se večkrat pojavljajo tudi besedne zveze »begunska kriza«, »begunski val«, »humanitarna kriza«, »pritisk beguncev« in »brezimna množica.« Pomeni besed se ustvarjajo skozi asociacije. Besede v različnih kulturah nosijo različne konotacije (Machin in Mayr 2012, 32). »Krizna«, »val« in »pritisk« so metafore, ki v nas vzbujajo neprijetna čustva in posledično negativno zaznamujejo celotno besedno zvezo. Po Van Dijku (1993) je izbira besed t. im. referenčna strategija avtorja, ki se je poslužuje, da z določenim namenom označi osebo ali skupino ljudi in pripomore k bralčevi percepciji subjektov. Besede, ki so sicer povsem nevtralne, s tovrstnim poročanjem pridobivajo negativen pomen in kategorizirajo ljudi v skupine. Pripisana jim je »drugost«, ki je predstavljena kot nekaj popolnoma naravnega. Običajno se moralni »drugi« ustvarjajo v poročanjih o kriminalnih dejanjih, zato da »tujca« ne percipiramo kot nekoga izmed »nas« (Machin in Mayr 2012, 78).

V nadaljevanju sledi analiza izbranih fotografij, ki so se pojavljale na naslovnica treh osrednjih dnevnih časopisov. Na podlagi odnosa medijskega poročanja do subjektov sem ustvarila naslednjo tipologijo: humanitarnost – žrtvenost, varnost, odločanje in grožnja. Glede na reprezentacijo akterjev je analiza zaradi lažje preglednosti razdeljena na podpoglavja.

Humanitarnost – žrtvenost

Fotografije prav tako odražajo elemente družbenih, socialnih odnosov v resničnem življenju. Od ljudi, s katerimi ne želimo ohranjati stika, se običajno distanciramo, medtem ko druge ohranjamo bližje sebi in jih spustimo v svoj intimni prostor. Na fotografiji se naša socialna bližina in distanca merita z bližino, ki jo dosežemo z rabo objektiv. Bližnji posnetki nam dajejo občutek, da nas je oseba spustila v svoj svet. Kombinacija bližnjega posnetka in pogleda osebe direktno v kamero nam daje občutek iskrenosti (Machin in Mayr 2012, 97). Takšne posnetke smo največkrat zasledili v prvi fazi tako imenovane »begunske krize«, ko so vsi trije časopisi zavzemali humanitarni vidik. Naslovnice časopisov vključevale podobe ljudi, ki so s hrbtom obrnjeni proti kameri. Takšne fotografije bralca uvrščajo v prizor trpljenja, vendar ga ne enačijo z žrtvami (Chouliaraki 2006, 76). Večinoma gre za podobe manjše ali večje skupine ljudi, katere ključni element je otrok. Uporabe tovrstnih fotografij so se posluževali vsi trije časopisi. Bližnji posnetki otrok in njihovi pogledi v kamero vabijo bralca k odzivnosti na tragedijo (Chouliaraki 2006, 76). Izbrana fotografija (glej Slika 5.1) na ravni

denotacije prikazuje žensko z otrokom v roki. Otrokov pogled je usmerjen v kamero. Ko je podoba subjekta – lahko tudi objekta – reprezentirana tako, da ta gleda bralca, je le-ta reprezentiran kot človek (Kress in Van Leeuwen 1996, 124). Ženska oz. mati je obrnjena s hrbtom proti kameri in s tem indirektno naslavlja bralca. Prikazana oseba služi kot objekt bralčevega ogleda. Med njima ne prihaja do kontakta, saj bralec zavzema vlogo nevidnega opazovalca. Tovrstna fotografija bralcu nudi informacije o opazovanem. Pogled obrnjen stran je značilen za prikazovanje podob (i)migrantov (Kress in Van Leeuwen 1996, 124). Ker sta obe osebi sta oblečeni v belo, dodatno izstopata s fotografije. V ozadju vidimo množico ljudi, oblečenih v temna oblačila, kar dodatno poudari kontrast med njimi in žensko z otrokom. Ekstremi med svetlimi in temnimi barvnimi toni lahko označujejo ekstremne emocije, npr. resnico in obskurnost. V zahodnih kulturah se temnejša barva povezuje s pomanjkanjem zaupanja, kar lahko direktno prenesemo na spodnji primer (Machn in Mayer 2012, 205). Pred množico ljudi je postavljen semafor z rdečo lučjo, kar lahko na ravni konotacije interpretiramo kot simboličen znak zaustavitve njihovega prihoda. Na rdečo luč se navezuje tudi tekst ob fotografiji *»Tudi v Avstriji k ostrejši azilni politiki«*.

Slika 5.1: Naslovnica Dela, 3. 11. 2015

Vir: Delo (2015).

Podobna fotografija, kjer je na ravni denotacije prikazana ženska z otrokom v naročju, je bila objavljena v časopisu Večer, in sicer 22. septembra 2015 (glej *Slika 5.2*). Situacija na fotografiji je identična prejšnji, saj je tudi tukaj pogled otroka usmerjen direktno v kamero, ženska je obrnjena s hrbtom proti objektivu, pred njima pa je množica ljudi. Namen slike je, da si gledalci oz. bralci v spomin priključijo jasno podobo trpljenja, saj je estetski učinek

močnejši od tistega, kjer samo slišimo informacijo o določenem dogodku (Chouliaraki 2006, 76).

Slika 5.2: Naslovnica Večera, 22. 9. 2015

Vir: Večer (2015).

Tretja fotografija matere z otrokom (glej *Slika 5.3*) sicer ne predstavlja idealnega tipa z vidika vizualnih izbir, ampak krepi predpostavko o specifičnih tipih subjektov, ki so na naslovnica reprezentirani v obdobju »*begunske krize*«, v našem primeru mati z otrokom. Na ravni denotacije na desni strani fotografije opazimo policiste in novinarje, na desni pa migrante. Omenjeni subjekti so med sabo ločeni s policijskim ščitom. Na ravni konotacije podoba ščita predstavlja jasno ločnico med »*nami*« in »*njimi*«, pri čemer so migranti so reprezentirani kot »*drugi*«. Vizualizacija trpljenja je instrumentalna semiotska izbira. Vizualne izbire pa vzbujajo domišljijo. V primeru reprezentacije matere se bralec zave, da prikazana situacija predstavlja grozno realnost mlade matere. Kljub temu da točnega vpliva podobe na opazovalca oziroma bralca ne poznamo, le-ta vsekakor vsebuje močan moralni apel (Chouliaraki 2006, 42). Podoba matere in otroka sestoji iz ideje o »*idealni žrtvi*« (Hojer v Chouliaraki 2010, 5). Njuna podoba odraža nedolžnost, služi kot prikaz krutih izkušenj določenih ljudi in simbolizira trpljenje med samim dogajanjem, povezuje trpljenja in nedolžnosti pa učinkuje še bolj tragično. (Machin in Mayr 2012, 51). Če mati svojega pogleda ne usmerja v kamero, pomeni, da je bila ujeta v določeni situaciji in odraža »*surovo*« realnost (Chouliaraki 2010, 5). Pogled navzdol lahko interpretiramo tudi kot globoko razmišljanje, spominjanje ali premišljevanje (Machin in Mayr 2012, 132). Povežemo ga lahko s percepcijo konceptov »*gor*« in »*dol*« v zahodnih kulturah. Navzgor obrnjen palec na roki odraža dobro počutje osebe, palec obrnjen navzdol pa izraža nestrinjanje in nezadovoljstvo. Podobno

situacijo najdemo tudi pri pogledu. Če je oseba zaskrbljena in ne izraža optimizma, bo pogled usmerjala proti tlom (Machin in Mayr 2012, 73).

Vse tri analizirane fotografije vsebujejo podobo ženske, oblečene v muslimansko oblačilo burko. Čeprav nam tekst ob fotografiji ne sporoča, da so vse migrantke takšne, generične vizualne reprezentacije sugerirajo oz. konotirajo omenjeno idejo (Machin in Mayr 2012, 102).

Slika 5.3: Naslovnica Večera, 25. 8. 2015

V ŽARIŠČU: To je humanitarna katastrofa

Vir: Večer (2015).

Če se subjekti na fotografijah poslužujejo zaprtih poz, izražajo nesproščenost in nelagodje (Machin in Mayr 2012, 74). To sporoča spodnja fotografija (glej *Slika 5.4*), ki kaže učinke postavitve žične ograje. Otroci, ki so običajno predstavljeni kot igrivi in živahni, se na fotografijah (glej *Slika 5.4* in *5.5*) jočejo. Njihove podobe ne izražajo energije, saj ne kažejo znakov gibanja, ampak so statični. Otrok (glej *Slika 5.5*) zavzema malo prostora, kar izraža njegovo sramežljivost in nesamozavest (Machin in Mayr 2012, 74). Fotografija je posneta v bližnjem planu, ki razkriva njegove intimne občutke (Machin in Mayr 2012, 97). Žalosten izraz na obrazu in solze v očeh razkrivajo otrokovo trpljenje in žalost. Bližnji plan in pogled stran od objektiva pa bralcu nudita možnost objektivnejšega opazovanja osebe na fotografiji (Machin in Mayr 2012, 97). Podoba objokanega otroka sama po sebi simbolizira tragedijo.

Slika 5.4: Naslovnica Dela, 4. 11. 2015, "Vladni molk o nakupu poljske bodeče žice"

Vir: Delo (2015).

Slika 5.5: Naslovnica Dnevnika, 5. 11. 2015, "Humano ravnanje žičnate oblike in bodečega otipa"

Vir: Dnevnik (2015).

Zadnja fotografija (glej *Slika 5.6*) iz kategorije humanitarnosti oz. žrtvenosti sicer izhaja iz obdobja, ko je v medijih že močno prevladoval varnostni diskurz. Slika kljub temu vsebuje številne elemente humanitarnega vidika. Neugoden položaj fanta na vozičku nakazuje na resnost situacije, zaradi katere so številni migranti zapustili domovino in se odpravili na pot. Osebe na fotografiji so prikazane v stanju delne aktivnosti, kar je ena izmed značilnosti prikazovanja žrtev. Žrtvam je omogočena le slabo učinkovita in omejena aktivnost (Chouliaraki 2006, 119). Kljub temu da fant na vozičku ostalim onemogoča popolno aktivnost, osebe na fotografiji ostajajo solidarne in potrpežljive.

Slika 5.6: Naslovnica Dela, 16. 2. 2016

Evropska bitka vseh proti vsem

Anarhija v Evropski uniji Upanja na skupno evropsko rešitev skoraj ni več, članice so vzele stvari v svoje roke

BRUSSEL – Univerzitetni se je začel črti svetovni v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Prva županija, dopisnik

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Na svetovni ravni se začnejo pojavljati znaki, da se svetovna politika v 2016. z dogodki, ki so na svetovni ravni odprli razporeditev s drugimi, v katerem imajo predvsem na lajanje svoje interese.

Vir: Delo (2016).

Varnost

V mesecih od avgusta do novembra pretežno nismo zaznavali fotografij, na katerih bi se pojavljale podobe policistov in vojakov. Naslednji fotografiji (glej *Slika 5.7 in 5.8*)

prikazujeta naslovnici časopisov Večera in Dnevnika. Kljub temu da sta iz obdobja, ko je v medijskem prostoru še prevladal humanitarni diskurz, že vsebujeta elemente varnostnega diskurza. Gre za zelo podobni fotografiji. Avtor Dnevnikove fotografije je Luka Cjuha, medtem ko avtor Večerove naslovnice ni znan. Fotografiji – obe še vedno v duhu humanitarnosti – v središče postavljata otroka, ki sedi na ramenih enega od migrantov. Ljudem, ki se nam zdijo socialno šibkejši, običajno bolj zaupamo in verjamemo (Van Leeuwen 2005, 164). Med socialno šibke spadajo tudi otroci, zato so večkrat uporabljeni za reprezentiranje nedolžnosti, resnice in šibkosti. Otrok na obeh fotografijah je oblečen v belo majico, ki simbolizira nedolžnost in mir. V dvignjeni desni roki drži rožo, ki je prav tako simbol miru in sprave. Njegova gesta deluje kot pozdravljanje množice policistov. Otrok služi kot označevalec premirja. Obe fotografiji sta posneta v srednjem planu in prikazujeta isto situacijo.

Naloga policistov je varovanje Slovenije in Evropske unije. V ozadju, na levi strani fotografije (glej *Slika 5.7*), vidimo tabli, ki označujeta omenjeni območji. Meja je zavarovana s pomočjo policistov, podobe katerih ne prikazujejo jasnih in konkretnih dejanj, ampak bralca samo obveščajo o njihovem obstoju in prisotnosti. Podobe policistov so statične, obrazna mimika je brezizrazna, podobe pa s praznim pogledom strmijo proti množici (Machin in Mayer 2012, 134). Policisti s svojo držo dajejo vtis urejenosti, kar v popolnem nasprotju z migranti, ki zaradi aktivnih drž teles izgledajo kaotično. Fizični nadzor in disciplina, ki jo odražajo policisti, reprezentirata sproščenost in poslušnost. Medtem ko pomanjkanje strogega fizičnega nadzora nad telesom, reprezentira ravno nasprotno (Machin in Mayer 2012, 75). Izjemna varnostna uniformiranost policistov, ki na glavah nosijo čelade in v rokah držijo ščite, se opravičuje s podobami nemirnih migrantov. Policiste in migrante ločuje tudi močna svetloba v ozadju fotografije. S fotografije ni jasno razvidno, ali omenjeno svetlobo proizvaja luč oz. sončni zahod. Svetloba se nahaja ravno na »meji« med ločenima skupinama ljudi in s tem dodatno poudarja njuno razdvojenost oz. nakazuje razlike med »nami« in »njimi«. Fotografija je posneta od zgoraj navzdol, kar sporoča potencialno ranljivost in nemoč oseb na fotografiji (Machin in Mayer 2012, 100). Policisti so v odnosu do migrantov vseeno reprezentirani kot profesionalni in strateški. Podeljena jim je večja moč. Predstavljajo popolno nasprotje kaotičnemu in neprofesionalnemu sovražniku (Machin in Mayr 2012, 100). Fotografije, ki bi prikazovale dejansko vojaško posredovanje so zaradi ideoloških pomenov izvzete. S prikazovanjem preciznosti in profesionalnosti pa se pogosto prikrivajo dejanske akcije, ki potekajo v ozadju (Machin in Mayr 2012, 102).

Slika 5.7: Naslovnica Večera, 19. 9. 2015

Vir: Večer (2015).

Naslednja fotografija (glej *Slika 5.8*) je bila objavljena na naslovnici časopisa Dnevnik. Kot sem že omenila, gre za dokumentiranje iste situacije. Zaradi luči, ki meče svetlobo na dečka z rožo, ima fotografija še večji učinek, saj dečka dodatno izpostavi. Dodatna osvetlitev konotira optimizem (Machin in Mayr 2012, 52). Modro nebo v ozadju fotografije učinkuje kot opozicija spodnjega, temnejšega dela fotografije, v katerem so policisti. Fant je v odnosu do policistov predstavljen nebesno. Na dečka gledamo z žabje perspektive, kar ga dodatno povečuje. Takšen pogled subjektu podeli dodatno moč. Omenjene pozicije običajno najdemo pri fotografijah zvezdnikov, ki so pozicionirani kot nosilci določene družbene moči. Otroci so običajno fotografirani od zgoraj navzdol, kar ponazarja njihovo ranljivost (Machin in Mayer 2012, 100), v omenjenem primeru pa se soočamo z obratno situacijo, saj deček predstavlja upanje in moč.

Fotografija vsebuje tudi vizualno zahtevo po poudarjanju resnosti situacije. Strog pogled policistov, ki je odmaknjen stran od objekta, in policijska uniforma sta simbolna elementa avtoritete (Van Leeuwen 2005, 120). Fotografija posneta rahlo s strani, v smeri od spodaj navzgor, utrjuje trdnost pozicije, ki jo zavzemajo subjekti. Takšen kot posnetka bralca vzpodbudi, da se poveže z osebami na fotografiji in si z njimi deli misli in skrbi (Machin in Mayr 2012, 99).

Slika 5.8: Naslovnica Dnevnika, 19. 9. 2015

Vir: Dnevnik (2015).

Na naslednjih fotografijah (glej *Slika 5.9, 5.10 in 5.11*) je varnostni diskurz še očitnejši, saj na slikah ne zaznavamo več podob migrantov, ampak se na njih pojavljajo le policisti in vojaki. Obdobje varnostnega diskurza se je pri časopisih *Delo* in *Večer* pričelo s postavitvijo slovenske varnostne ograje na meji s Hrvaško. Časopis *Dnevnik* je ob postavitvi ostal neomajen in ni sledil vladnemu diskurzu, ampak se mu je uprl – pričel je s krepitevijo humanitarnega diskurza, ki sta ga ostala dva časopisa v veliki meri opustila.

Kot sem že omenila, je vključevanje vojakov in policistov na naslovnice najbolj značilno za obdobje varnostnega vidika. Na fotografijah se uniformirani policisti in vojaki običajno pojavljajo v skupinah, njihove izrazne poteze pa so stroge in resne. Sklepamo lahko, da njihova zunanja podoba simbolizira »resnost« situacije, v kateri se nahajajo. Prav tako jih ne vidimo v interakciji s civilisti. Fotografije so posnete v srednjem in daljnem planu. Medtem ko se srednji plan osredotoča predvsem na osebe, ki jih vidimo na fotografiji, jih daljni plan prikazuje v relaciji z okolico. Na spodnji fotografiji (glej *Slika 5.9*) so prikazani vojaki med postavljanjem ograje. Vojaki in ograja predstavljajo dva izmed osrednjih elementov varnostnega diskurza, ki se je pričel krepiti s postavitvijo žice.

Slika 5.9: Naslovnica Dela, 12. 11. 2015

Vir: Delo (2015).

Naslednja fotografija (glej *Slika 5.10*) prikazuje podobno ločnico, kot smo jo obravnavali v zgornjem delu analize (glej *Slika 5.8*). V obeh primerih fizična prepreka služi kot element delitve. Na zgornji fotografiji (glej *Slika 5.8*) je bila segregacija bolj vidna, saj je policijski ščit ločeval policiste in migrante. V spodnjem primeru (glej *Slika 5.10*) pa mejo predstavlja žična ograja. Na fotografiji je vidna paradoksalnost same ograje, saj na desni strani ni nikogar, ki bi ga žica dejansko ločevala od ljudi na desni strani. Vlada je postavitve ograje opravičevala z argumentom varnosti pogled skozi ograjo pa nam sporoča ravno nasprotno – nevarnost bodeče žice. Pri tem se ne omejujemo le na nevarnost v fizičnem smislu, ampak tudi na nevarnost posledic, ki jih takšno ločevanje prinaša.

Slika 5.10: Naslovnica Dnevnika, 20. 11. 2015, »Rezervna sestava vojske«

Vir: Dnevnik (2015).

Časopis Delo je v varnostnem obdobju objavil naslovnico (glej *Slika 5.11*) na kateri so prikazani madžarski policisti, ki naj bi služili kot okrepitev na slovenskih mejah. Fotografija ponovno konotira red, vojaškost in disciplino. Kljub temu da naj bi bil slovenski policist nadrejen, drža telesa madžarskega policista sporoča ravno obratno. Posnetek je narejen od spodaj navzgor, kar konotira moč policistov (Machin in Mayr 2012, 100). Kot močan subjekt je predstavljen predvsem prvi madžarski policist in tudi celotna skupina. Moč policistov pomeni tudi večjo moč varnosti, ki naj bi jo s svojim prihodom zagotovili.

Slika 5.11: Naslovnica Dela, 10. 11. 2015

Vir: Delo (2015).

Če se na fotografiji skupaj s policisti ali vojaki pojavijo tudi migranti, jih običajno najdemo v vlogi opazovalca, pri čemer delujejo pasivno (Machin in Mayr 2012, 134). Takšno stanje prikazuje spodnja fotografija (glej *Slika 5.12*), kjer otrok predstavlja nemega opazovalca. Njegov pogled je usmerjen proti policistu. Telesna drža opazovalca je vzravnana, izrazna poteza obraza pa deluje nekoliko prestrašeno, celotna podoba pa izraža strahospoštovanje do avtoritete. Status policistove višje pozicije izraža tudi proporcija fotografije. Ne glede na to, da je fokus na opazovalcu, podoba policista zavzema več kot polovico fotografije, kar nakazuje na njegovo pomembnost v dani situaciji. Policist s svojo pozicijo omejuje dostopnost do situacije in deluje kot da bralcu oz. javnosti zakriva pogled in ne želi razkriti celotnega dogajanja.

Slika 5.12: Naslovnica Večera, 14. 9. 2015

Vir: Večer (2015).

Odločanje

Fotografije političnih funkcionarjev pogosto delujejo nekoliko dekontekstualizirano, saj se na fotografijah nikoli ne pojavljajo v direktni interakciji z migranti. Gre za oddaljen kontekst, saj se dogajanje odvija v pisarnah, stran od resnične situacije. Razumeti moramo, da njihov – pri tem apeliram na politike – namen ni le dokumentiranje odločitev, ampak simboliziranje letih (Machin in Mayr 2012, 203). Fotografije (glej *Slika 5.13*, *5.14* in *5.15*) niso bistvene z vidika zajetja točno določenega dogajanja. Podobe uradnikov na fotografijah so resnobne, saj njihovi obrazi delujejo nekoliko zaskrbljeno. Čeprav smo v zadnjih desetletjih vajeni, da politike v časopisih večinoma spremljamo skozi humanizirano podobo, tega v poročanju o »begunski krizi« večinoma ne zasledimo. Običajno so predstavljeni kot navadni ljudje, njihovo politično delo pa je potisnjeno na stran (Luthar 2003, 304). V omenjenem kontekstu največkrat zasledimo predsednika države, ki se v medijih konstantno predstavlja kot »le eden izmed nas«. Na podoben način je ob postavitvi ograje odreagirala tudi predsednik Vlade dr. Miro Cerar, ki je dejal: »Kot človeku mi je hudo, da postavljamo meje, a kot premier moram sprejeti odgovornost, da zagotovimo varnost beguncem in državljanom« (24ur 2015, 10. november). Ob prebiranju medijskih tekstov, konstruiranih skozi humanizirano podobo politikov, bralci pozabljajo na funkcije, ki jih ti ljudje opravljajo. V primerih poročanja o »begunski krizi« se mediji od tovrstne retorike praviloma distancirajo, kar potrjuje »resnost« dogajanja.

Spodnja fotografija (glej *Slika 5.13*) predsednika vlade prikazuje v odločevalski poziciji. Prav takšnega ga vidimo tudi na drugi naslovnici Večera (glej *Slika 5.14*). Na obeh fotografijah je prikazan med samim govorom; mimika obraza je vedno resna, pogled pa je usmerjen

navzven. Takšen pogled politika konotira na pozitivno soočanje s težavami (Machin in Mayr 2012, 73). Na fotografiji (glej *Slika 5.13*) je predstavljen v srednjem planu, kar poudarja njega samega fokus nanj pa ohranja zamegljeno ozadje, ki ga ne moremo natančno identificirati.

Slika 5.13: Naslovnica Večera, 5. 11. 2015

Sem zadnji, ki želi zidove

Vir: Večer (2015).

Slika 5.14: Naslovnica Večera, 11. 11. 2015

Vlada soglasno tudi za ograjo

Premier: S postopno izločanjem svet na zaprto roko v Hrvatski

Večer 11.11.2015, ALFRED CIGAR

Vir: Večer (2015).

Ozadja fotografij, na katerih se nahajajo politični funkcionarji, so večinoma svetla in delujejo umirjeno. Največkrat se osebe nahajajo v pisarnah (glej *Slika 5.13 in 5.14*), dvoranh (glej *Slika 5.16*), ali na protokolarnih območjih (glej *Slika 5.15*). Abstraktni prostori delujejo oddaljeno od dogajanja na terenu.

Tudi na Bledu v ospredju begunska kriza.

Slika 5.16: Naslovnica Večera, 13. 11. 2015, »Hitimo, a brez panike«

Grožnja

24

medijski teksti prenašajo norme, ki določajo, kako se naj gledalec pozicionira v relaciji do videnega (Chouliaraki 2006, 3). Po Puhovskem (2002) se ustvarja »metageografska koncepcija domovine«, ki podpira in spodbuja zaščitniško vlogo določenega naroda, ki temelji na konceptu izključevanja »osovraženega drugega«. Omenjena logika vzpodbuja potrebe po varovanju in obrambi, da bi s tem »zaščitila« interese in dominantne ideje (Pajnik in Zavratnik Zimic 2003, 6–7). Prikazovanja beguncev v aktivni vlogi se je najbolj posluževal časopis Večer. Njihova dejavnost ni bila izražena le v fotografijah, ampak tudi v naslovih: »Pritisk beguncev se ne umirja (Večer, 7. september)« in »Prvi vlak z begunci sinoči v Sloveniji (Večer, 18. september)«. Ko se akter pojavlja na začetku stavka v aktivni nalogi, je običajno reprezentiran kot subjekt z negativnimi nameni (Machin in Mayr 2012, 105). Kmalu, tj. ob postavitvi žice, pa manjšina ni bila več predstavljena v aktivni vlogi. Ko se je Evropa pričela posluževati nehumanosti, so naslovi postali pasivni: »V Šentilju gre hitreje, nato pekel (Večer, 2. november)«, »V zaostrenih razmerah žica (Večer, 10. november)« ali »V imenu schengna se bomo ogradili (Dnevnik, 10. november)«. Vsi naslovi izražajo določeno mero negativnosti, saj v vsakem zaznamo nevarnost prihajajočega »drugega«. Besede *pekel*, *zaostrene razmere* in *ograjevanje* na bralca delujejo negativno. Takoj, ko bralec vidi besedo, ki mu vzbudi določene asociacije, lahko predpostavi diskurz, ki mu je predstavljen (Machin in Mayr 2012, 34). Ugotavljam, da je bilo poročanje Večera najbolj senzacionalistično. Posluževal se je tudi navajanja navidezne statistike, ki je po Van Dijku (1991) le eden od načinov, ki daje vtis o kredibilnosti pisanja. Podatka o točnih številkah ni bilo mogoče zaslediti nikjer, vedno je bilo govora o »nekaj tisoč beguncih«. Bralci so si lahko besedno zvezo »nekaj tisoč« razlagali kot prihod tri ali sto tisoč beguncev in dano informacijo interpretirali popolnoma subjektivno.

Spodnje fotografije (glej *Slika 5.17, 5.18, 5.19 in 5.20*) subtilno potrjujejo največ stereotipov, ki so bili izraženi do begunstva in migracij v obdobju »begunske krize«.

Fotografija (glej *Slika 5.17*) prikazuje masovni prihod moških. Drža oseb na fotografiji je vzravnana, deluje ponosno in ne ponižno, kot bi po množičnem prepričanju moralo biti vedenje migrantov. Migranti na fotografiji hodijo proti objektivu in posledično delujejo aktivni. Moški na desni strani fotografije izgleda, kakor da teče. Oblečen je v črna oblačila in drži dvignjen prst, ki ga lahko razumemo kot svarilo. Njegova celostna podoba deluje kot grožnja. Oseba v uniformi migrantom želi nadaljnjo pot preprečiti z gesto iztegnjenih rok. Prepoved prihoda sporoča tudi naslov članka »Stop za ekonomske migrante«. Tudi gledalec je

pozicioniran na stran oz. za roko, ki usmerja migrante. Gre za jasen simbolni prikaz »nas« in »njih«.

Slika 5.17: Naslovnica Večera, 15. 2. 2016

Stop za ekonomske migrante

Vir: Večer (2016).

V podobnem duhu sta ustvarjeni tudi spodnji fotografiji (glej *Slika 5.18 in 5.19*). Kljub temu da sta fotografiji podobni, ne izhajata iz skupnega arhiva. Na ravni denotacije vidimo skupino moških, ki pleza skozi okna vlaka. Iz naslovov razberemo, da se vlak nahaja v Sloveniji. Bralec lahko fotografijo, ki prikazuje nekonvencionalen izstop iz vlaka in željo mladega moškega po odhodu iz vlaka skozi okno, interpretira kot upornišтво, kljubovanje in navsezadnje tudi grožnjo. V obdobju humanitarnosti so prevladale podobe socialno ogroženih ljudi, ki so delovali pasivno in so s tem zavzemali vlogo žrtev. Aktivnost moških pa ponovno konotira potencialno grožnjo in krepi varnostni diskurz. Fotografija, ki je reprezentirana na naslovnici, ne vpliva le na bralčevo interpretacijo omenjene fotografije, ampak celotnega dogajanja okoli »*begunske krize*«.

Slika 5.18: Naslovnica Dela, 18. 9. 2015

Vir: Delo (2015).

Naslednja fotografija (glej *Slika 5.19*) je z vidika vizualnih izbir enaka prejšnji (glej *Slika 5.18*), le da je zabrisana. S tem, ko fotografija izgublja jasnost, imamo občutek, da dogajanje poteka v večjem kaosu in zmedenosti. Ker je dinamičnost dogajanja večja, je močnejši tudi občutek aktivnosti moških.

Slika 5.19: Naslovnica Dnevnika, 18. 9. 2015, »Bil je čas besed, zdaj je čas dejanj«,

Vir: Dnevnik (2015).

Kot zadnjo v seriji stereotipno obarvanih fotografij pa bom izpostavila naslovnico Dela (glej *Slika 5.20*). Pri tej naslovnici najbolj izstopa naslov članka, ki begunce prikazuje kot ekonomsko močne subjekte. Težavo vidim v problematiziranju ekonomskega stanja beguncev, ki naj ne bi smelo biti stabilno. Z varnostnim diskurzom so mediji pričeli jasno ločevati begunce in ekonomske migrante. Slednji bi morali biti, po mnenju vlade, obravnavani drugače. Po njihovem naj bi izkoriščali sistem internacionalne zaščite, zato bi morali kategorizirani in obravnavani po drugačnih standardih (Ladič in Vučko 2015, 16).

»Schengenski sporazum« omogoča prehod ljudi posameznikom v okviru elitne združbe Unije. Le-ti imajo pravico prehoda med državami brez poostrenega nadzora. Zunanja meja pa ni povečala le fizičnega nadzora na zunanji meji, ampak tudi simbolnega. Kjer so se pričele »ugodnosti« prvih, so se končale enake pravice drugih (Pajnik in drugi 2001, 124-125). Po načelu človekovih pravic bi moralo biti dostojno življenje zagotovljeno vsem, ne le pripadnikom Zahoda. Naslovnica povezuje ekonomsko in materialno moč posameznika z represijo in vojnim dogajanjem v njegovi državi, čeprav ti dejavniki niso vedno soodvisni. Tudi po ustvarjalnosti, izobrazbi in odprtosti se ne ločujejo od prebivalcev zahodnih kultur, le države iz katerih prihajajo, jim ne nudijo več ustreznih pogojev za izkazovanje in pridobivanje omenjenih sposobnosti (Pajnik in drugi 2001, 95).

Slika 5.20: Naslovnica Dela, 23. 2. 2016

Begunci v hotelih, penzionih in zasebnih sobah

Vir: Delo (2016).

SKLEP

Ob koncu diplomskega dela lahko potegnemo nekaj vzporednic in odgovorimo na prej zastavljena raziskovalna vprašanja. Najprej se bom posvetila najbolj obširnemu raziskovalnemu vprašanju in sicer *Kakšne so reprezentacije »begunske krize« na naslovnica osrednjih dnevnih časopisov?* Vse analizirane naslovnice osrednjih dnevnih časopisov – Dela, Večera in Dnevnika – so o t. im. »begunski krizi« pričele poročati skozi **humanitarni vidik**. Čeprav so vsi časopisi na začetku zavzemali isti vidik, so se v svojem poročanju izrazito razlikovali. Dnevnik je pri poročanju uporabljal stilno nezaznamovane besede in besedne zveze. Naslovi so bili oblikovani nevtrarno in niso vzbujali negativnih asociacij, ki bi jih bralci posledično povezovali z migracijami. Večer se je v svojih naslovih *redno* posluževal besednih zvez »begunska kriza«, »humanitarna katastrofa«, »begunski val«, »pritisk

beguncev» in podobno. Naslove so večinoma spremljale fotografije ljudi s transparenti, ki so sporočali »*refugees welcome*«, »*no border, no nation*« in podobno. Fotografije so pripomogle k ohranjanju humanitarne pozicije, na drugi strani pa so senzacionalistični naslovi – »*Begunska kriza se bliža Sloveniji*« (Večer, 22. avgust), »*To je humanitarna katastrofa*« (Večer, 25. avgust 2015, 1), »*Maribor ve, kaj je begunska kriza*« (Večer, 26. avgust), »*Tovornjak poln trupel beguncev*« (Večer, 28. avgust), »*Humanitarna kriza brez primere*« (Večer, 4. september), – vzbujali strah med bralci in subtilno krepili varnostni diskurz. Tudi Delove naslovnice so bile oblikovane s pomočjo odmevnih naslovov kot »*Obvladujemo razmere, čeprav je pritisk velik*« (Delo, 21. september), »*Evropa še naprej le nemo spremlja tragedijo*« (Delo, 31. avgust) ali »*Spopad z misterijem zla*« (Delo, 5. september). Ti naslovi so krepili senzacionalizem, ki se ga osrednji dnevni časopisi zaradi kredibilnosti informacij, ne bi smeli posluževati.

Novembra je Delov humanitarni vidik postopoma prišel pojenjati. Časopis Večer je z uporabo varnostnega diskurza takoj prišel opravičevati dogajanje. Na naslovnica so se pojavljale fotografije političnih funkcionarjev in žične ograje. Fotografije so spremljali naslovi »*Ograja je že v Sloveniji*« (Večer, 6. november), »*V zaostrenih razmerah žica*« (Večer, 18. november). Besedo begunec so pričeli nadomeščati z besedo pribežnik. Ko je s postavitvijo ograje pričela Makedonija, je Večer ponovno zavzel humanitarni vidik, saj je v poročanju o postavitvi ograje prišel z uporabo čustveno nabitih fotografij mladih žensk in moških, ki stojijo pred ograjo in čakajo na vstop v državo. Tudi pri časopisu Delo je bilo v obdobju postavljanja ograje opaziti pojenjanje humanitarnega vidika in opravičevanje postavljanja ograje. Stališče ni bilo povsem jasno izraženo, a smo ga lahko opazili preko podob, ki so sestavljale naslovnice. Podobe žrtev, so zamenjale podobe policistov, vojakov in političnih funkcionarjev. Ko je bila novica o postavitvi varnostne ograje že znana, se je varnostni vidik prišel še krepiti. To smo opazili skozi uporabo naslovov »*Na južni meji napeto*« (Delo, 12. november) in »*Nemoč*« (Delo, 16. november). Avtor lahko izbira med besedami in slovnico, ki jo uporablja v medijskih tekstih, saj izbira besed učinkuje kot povzdigovanje določene ideologije, medtem ko potlači ali zanika drugo (Machin in Mayr 2012, 20). Na fotografijah naslovnic so se pričele pojavljati podobe masovnega prihoda moških, ki so učinkovale kot grožnja.

Sklenem lahko, da sem glede na reprezentacije akterjev, ki so se pojavljali na naslovnica osrednjih dnevnih časopisov v času »*begunske krize*,« oblikovala štiri kategorije in sicer humanitarnost –žrtvenost, varnost, odločanje in grožnja. Medijski teksti so bili v največji meri oblikovani skozi humanitarni in varnostni vidik.

Fotografske podobe so bile razdeljene na tiste, ki zadevajo dogajanje v Sloveniji in tiste, ki se dotikajo dogajanja v Zahodni Evropi, kar me privede do odgovora na drugo raziskovalno vprašanje in sicer *Kako je v odnosu do »begunske krize« reprezentirana Slovenija?* Ko je bilo govora o slovenskem odnosu do »begunske krize«, so naslovnice večinoma vsebovale podobe visokih funkcionarjev, vojakov in policistov. Njihove podobe so vzbujale občutek resnosti dogajanja, saj so bili na fotografijah vedno predstavljeni v stanju sprejemanja odločitev in diskutiranja. Ko se je vsebina nanašala na stanje in **dogajanje v Sloveniji**, na naslovnica v glavnem nismo zaznavali podob nemočnih žrtev. V povezavi »begunske krize« s Slovenijo smo na naslovnica zasledili največ podob groženj, tj. masovnih prihodov moških (glej *Slika 5.17, 5.18, 5.19 in 5.20*). Slovenijo je v odnosu do »begunske krize« najbolj kritično obravnaval Dnevnik. Kot primer navajam obsodbe ob postavitvi žice, ki se nanašajo tako na Slovenijo kot tudi na ostale članice Unije. Na naslovnica Dnevnika smo videli naslove, v katerih je bilo zaznati dobro mero cinizma, saj pravijo: »*Slovenija ostra kot britev*« (Dnevnik, 12. november), »*V imenu schengna se bomo ogradili*« (Dnevnik, 10. november), »*Humano ravnanje žičnate oblike in bodečega otipa*« (Dnevnik, 5. november) in »*Humanitarna ograja za varovanje meje*« (Dnevnik, 11. november).

Odločitve Slovenije o nakupu žice so bile s strani medijev reprezentirane kot edine pravilne, nakup poljske ograje (glej *Slika 5.4*) je bil obsojen s precej ostrejšo vizualno retoriko kot nakup slovenske bodeče žice. Odločitev Poljske je bila predstavljena skozi diskurz, ki je označeval tragičnost dogajanja. V časopisu Delo je bila na naslovnici predstavljena skupina ljudi, ki pleza pod bodečo ograjo. Nad glavo majhne, objokane deklice se pojavlja žica, ki je predstavljala glavno polemiko.

Nakup slovenske žice ni poudarjal tragičnosti osrednjih akterjev, ampak okrepil varnostni diskurz. Slednje služi kot dodaten dokaz, da so mediji sledili retoriki, ki jo je narekovala Vlada. Opravičevanje nakupa ograje ter nekritičnost do tovrstnih dejanj sem največkrat zaznala pri pisanju Dela in Večera. Dnevnik je ostajal zvest humanitarnemu diskurzu, ki ga je pričel ostro zavzemati ravno ob slovenskem nakupu ograje. Pri Dnevniku so na nakup odreagirali z visoko mero ogorčenja – z objavo izjemno čustveno nabite naslovne fotografije (glej *Slika 5.5*).

V tretjem raziskovalnem vprašanju iščemo odgovor na vprašanje *Kako je v odnosu do »begunske krize« reprezentirana Evropa?* Podobe reprezentacij Evrope do »krize« so največkrat prikazovale obraze socialno najbolj ogroženih migrantov, tj. otrok in žensk.

Podobe otrok in žensk, ki plezajo pod žičnato ograjo (glej *Slika 5.4*), delujejo kot ostre obsodbe delovanja ostalih držav članic Evropske unije. Reprezentacija Slovenije v odnosu do »begunske krize« je medtem povsem drugačna. Politiki, vojaki in policisti na fotografijah, dajejo občutek nacionalne varnosti in zavedanja resnosti problema. Fotografije nakazujejo na obvladovanje razmer, česar za Unijo ne bi mogli trditi. Omenjena zmeda oz. neobvladovanje razmer lahko izhajata tudi iz povezave s *schengnom*, ki ga Slovenija kot mejo ima, Zahodna Evropa pa ne.

Že po bežnem ogledu naslovnih je bilo opaziti distinkcijo, ki jo časopisi gradijo med Slovenijo in Evropo. Na naslovnih, ki se nanašajo na begunsko dogajanje v EU oz. njenih članicah, največkrat zaznamo reprezentacije beguncev kot žrtev. V teh primerih se na naslovnih pojavljajo socialno šibkejši ljudje – najpogosteje gre za ženske, otroke ali nemočne množice, ki so predstavljene kot žrtve sistema. Medijske vsebine, ki se nanašajo na trpeče ljudi, izražajo asimetrijo moči med udobjem opazovalca in ranljivostjo žrtev. Tovrstna asimetrija reflektira ekonomske resurse, politično stabilnost, režime in vsakodnevno življenje ljudi (Chouliaraki 2006, 4). Najbolj jasen v tovrstnih distinkcijah je bil časopis *Delo*, sledil mu je *Večer* in na koncu *Dnevnik*.

ZAKLJUČEK

Prihod migrantov z vojnih območij v Evropo je bil s strani medijev označen kot »begunska kriza«. Odzivi na dogajanje so bili v glavnem oblikovani skozi varnostni in humanitarni diskurz. Prvi je »begunsko krizo« predstavljal kot humanitarno katastrofo, migrante pa obravnaval kot predmet pomoči. Drugi je odgovarjal z argumenti, ki so temeljili na jasni segregaciji in rasizmu. Oba diskurza sta problematična, saj migrante objektivizirata in jih ne obravnavata kot svobodne subjekte. Omenjene populistične retorike v največji meri izhajajo iz političnih krogov in se širijo s pomočjo medijev. Senzacionalizem, ki se ga poslužujejo mediji, povečuje branost časopisov, neodgovorni medijski teksti pa v svet pošiljajo napačna sporočila, ki največji meri krepijo iracionalno sovraštvo do tujcev, ksenofobijo in posledično rodijo nasilje.

LITERATURA

- 1 24ur. 2015. *Slovenija se ograjuje: prve aktivnosti v Zavrču, ograje bodo varovali vojaki in policisti*. Dostopno prek: <http://www.24ur.com/novice/slovenija/v-slovenijo-prihajajo-nove-skupine-beguncev.html> (10. 6. 2015).
- 2 Bajt, Veronika in Neža K. Šalamon, ur. 2015. *Razor wired*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- 3 Bešter, Romana, Aleš Dolc, Bogomir Kovač, Silva Mežnarič in Simona Zavratik Zimic. 2003. *Migracije – Globalizacija – Evropska Unija*. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- 4 Chouliaraki, Lilie. 2006. *The spectatorship od sufferig*. London, Thousand Oaks, New Delhi: Sage Publiatios.
- 5 --- 2010. Post humanitarianism communication beyond politics of pity. *International journal of cultural studies* 13 (2): 107–126.
- 6 Delo. 2015a. Evropa še naprej le nemo spremlja tragedijo, 1 (31. avgust).
- 7 --- 2015b. Tudi na Bledu v ospredju begunska kriza, 1 (1. september).
- 8 --- 2015c. Spopad z misterijem zla, 1 (5. september).
- 9 --- 2015d. Prvi begunski vlak na slovenski meji, 1 (18. september).
- 10 --- 2015e. Obvladujemo razmere, čeprav je pritisk velik, 1 (21. september).
- 11 --- 2015f. Tudi v Avstriji k ostrejši azilni politiki, 1 (3. november).
- 12 --- 2015g. Vladni molk o nakupu poljske bodeče žice, 1 (4. november).
- 13 --- 2015h. Ograja je že v Sloveniji, 1 (6. november).
- 14 --- 2015i. V pomoč slovenskih policistom 52 madžarskih, 1 (10. november).
- 15 2015j. Na južni meji napeto, 1 (12. november).
- 16 2015k. Nemoč, 1 (16. november).

- 17 Delo. 2016a. Evropska bitka vseh proti vsem, 1 (16. februar).
- 18 --- 2016b. Begunci v penzionih, hotelih in zasebnih sobah, 1. (23. februar).
- 19 Dnevnik. 2015a. Bil je čas besed, zdaj je čas dejnj, 1. (18. september).
- 20 --- 2015b. Ob takšni tragediji bi morale pasti vse meje in pregrade, 1 (19. september).
- 21 --- 2015c. Humano ravnanje žičnate oblike in bodečega otipa, 1 (5. november).
- 22 --- 2015d. V imenu schengna se bomo ogradili, 1. (10. november).
- 23 --- 2015e. Humanitarna ograja za varovanje meje, 1 (11. november).
- 24 --- 2015f. Slovenija ostra kot britev, 1 (12. november).
- 25 --- 2015g. Prvič vpoklicana tudi rezervna sestava vojske, 1 (20. november)
- 26 Entman, Robert M. 1994. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. V *Defining Media Studies*, ur. Mark R. Levy in Michael Gurevitch, 293–300. Oxford: Oxford University Press.
- 27 Hall, Stuart. 1997. *Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage.
- 28 Kress, Gunther. 2010. *Multimodality: A social semiotic approach to temporary communication*. London, New York: Routledge.
- 29 Kress, Gunther in Theo Van Leeuwen. 1996. *Reading images: The grammar of visual design*. London, New York: Routledge.
- 30 Luthar, Breda. 2003. Produkcija lokalne slave. *Teorija in praksa* 40 (2): 287–312.
- 31 Machin, David in Andrea Mayr. 2012. *How to do discourse analysis*. Los Angeles, London, New Delhi, Singapore, Washington DC: Sage.
- 32 Pajnik, Mojca, Petra Lesjak Tušek in Marta Gregorčič. 2001. *Pribežniki, kdo ste?* Ljubljana: Mirovni inštitut.
- 33 Pajnik, Mojca. 2007. Medijske podobe o beguncih. *Socialno delo* 46 (1–2): 1–11.

- 34 Pajnik, Mojca in Simona Z. Zimic ur. 2003. *Migracije, globalizacija, Evropska unija*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
- 35 Van Leeuwen, Theo. 2005. *Introducing social semiotics*. London, New York: Routledge.
- 36 Van Leeuwen, Theo in Carey Jewitt. 2001. *Handbook of Visual Analysis*. London: Sage.
- 37 Van Dijk, T. 1991. *Racism and the press*. London: Routledge.
- 38 Van Dijk, T. 1993. *Discourse and Elite Racism*. London: Sage.
- 39 Večer. 2015a. Begunska kriza se bliža Sloveniji, 1 (22. avgust).
- 40 --- 2015b. To je humanitarna katastrofa, 1 (25. avgust).
- 41 --- 2015c. Maribor ve, kaj je begunska kriza, 1 (26. avgust).
- 42 --- 2015d. Tovornjak poln trupel beguncev, 1 (28. avgust).
- 43 --- 2015e. Humanitarna kriza brez primere, 1 (4. september).
- 44 --- 2015f. Sirci čakajo na našo »milost,« 1 (12. september).
- 45 --- 2015g. Kombi z begunci v Šentilju, 1 (14. september).
- 46 --- 2015h. Prihajajo dnevi kaosa, 1 (19. september).
- 47 --- 2015i. Eni pomagajo, eni spet razpravljajo, 1 (22. september).
- 48 --- 2015j. Na meji ni več žičnih ograj, 1 (26. september).
- 49 --- 2015k. Hrvati begunce Madžarom, 1 (28. september).
- 50 --- 2015l. V Šentilju gre hitreje, nato pekel, 1 (2. november).
- 51 --- 2015m. Sem zadnji, ki želi zidove, 1. (5. november).
- 52 --- 2015n. Ograja je že v Sloveniji, 1 (Večer, 6. november).
- 53 --- 2015o. V zaostrenih razmerah žica, 1 (Večer, 10. november).

54 --- 2015p. Vlada soglasno tudi za ograjo, 1 (11. november).

55 ---2015r. Hitimo, a brez panike, 1 (13. november).

56 --- 2015s. V zaostrenih razmerah žica, 1 (18. november).

57 Večer. 2016. Stop za ekonomske migrante, 1 (15. februar).